

MONITOR PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ A JUDIKATURY 1. 2. 2020 - 29. 2. 2020

(A) PRÁVNÍ PŘEDPISY

(1) NOVELA OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

- Poslanecká sněmovna schválila ve 3. čtení novelu občanského zákoníku, o které jsme vás informovali v monitoru právních předpisů a judikatury za měsíce únor a duben 2019 a leden 2020. Novela by měla odstranit nedostatky ve stávající úpravě bytového spoluvlastnictví a ve vymezení předmětu vlastnického a spoluvlastnického práva.
- Novela mění ustanovení o změně prohlášení o vzniku jednotky, a to tak, že ke změně již nebude potřeba dohoda všech dotčených vlastníků, ale pouze písemný souhlas většiny vlastníků jednotek, jejichž práv a povinností se změna dotkne (popř. také písemný souhlas oprávněné osoby z věcného práva, je-li jednotka zatížena).
- Nově by bylo v občanském zákoníku výslovně zakotveno, že při prodeji bytu přecházejí na nabyvatele případné dluhy původního vlastníka bytu, které souvisejí se správou domu nebo užíváním bytu.
- Na návrh ústavně-prvního výboru Poslanecká sněmovna schválila zrušení předkupního práva spoluvlastníků k převáděným spoluvlastnickým podílům. Předkupní právo ke spoluvlastnickému podílu bude mít spoluvlastník jen po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví, pokud bylo založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit.
- Novela dále zavádí nové povinnosti vlastníka jednotky, který bude muset např. bez zbytečného odkladu oznámit osobě odpovědné za správu domu a pozemku své jméno, bydliště, jméno a bydliště osoby, které přenechal byt k užívání na dobu nikoliv přechodnou, a počet osob, které budou mít v bytě domácnost. Zároveň bude osoba odpovědná za správu domu povinně vést seznam vlastníků jednotek a osob, kterým vlastník přenechal byt k užívání. Dále bude vlastník jednotky povinen oznamovat osobě odpovědné za správu domu stavební úpravy uvnitř svého bytu. Novela dále zpřesňuje povinnosti vlastníka jednotky při údržbě bytu a společných prostor.
- Vlastník bytu by nově musel předem oznámit správci domu takové podnikání nebo činnosti v bytě, které by mohly dlouhodoběji vést k narušení obvyklého klidu a pořádku v domě.
- Nově by také osoba odpovědná za správu domu mohla podat návrh k soudu na nařízení prodeje jednotky toho vlastníka, který i přes písemnou výstrahu osoby odpovědné za správu domu porušuje své povinnosti způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek.
- Dále by se např. změna stanov společenství vlastníků jednotek nemusela v žádném případě osvědčovat notářským zápisem. Bytová družstva by také opět měla právo rozdělovat zisk svým členům, a to až do výše jedné jeho třetiny.
- Novelou se nyní bude zabývat Senát.

(2) NOVELA ZÁKONA O SOUDNÍCH POPLATCÍCH

- Vláda projednává novelu zákona o soudních poplatcích, o které jsme vás informovali v monitoru právních předpisů a judikatury za měsíc září 2019. Novela by měla zvýšit soudní poplatky s cílem snížit počet bagatelních sporů a účelových žalob a podpořit využití alternativních řešení sporů (např. mediace).
- Soudní poplatky se budou zvyšovat zhruba na dvojnásobek původní hodnoty – např. poplatek za zahájení občanského soudního řízení o peněžité plnění do částky 20.000,- Kč se zvýší z 1.000,- Kč na 2000,- Kč, poplatek za vydání elektronického platebního rozkazu, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 20.000,- Kč, se zvýší z částky 400,- Kč na 1.500,- Kč. U vypořádání společného jmění manželů se poplatek zvýší z 2.000,- Kč na 4.000,- Kč, za kasační stížnost z 5.000,- Kč na 10.000,- Kč atd.
- Dále za první zápis právnické osoby do veřejného rejstříku bude nutné uhradit poplatek ve výši 6.000,- Kč s výjimkou akciové společnosti, kde bude poplatek stanoven na 12.000,- Kč.

(3) NOVELA ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA A ZÁKONA O VEŘEJNÝCH REJSTRÁČÍCH

- Poslanecká sněmovna bude projednávat novelu živnostenského zákona a zákona o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, která by měla rozšířit okruh výjimek, kdy fyzická osoba nemusí při ohlášení nebo návrhu na zápis do obchodního rejstříku dokládat právní důvod užívání prostor, kde má být sídlo umístěno. Dokládat právní důvod užívání prostor by tak nově nemusela osoba, které se zápis týká a která je vlastníkem uvedené nemovitosti.

(4) NOVELA SOUDNÍHO ŘÁDU SPRÁVNÍHO

- Poslanecká sněmovna schválila v 1. čtení novelu soudního řádu správního, která by měla zavést možnost odmítnout kasační stížnost pro nepřijatelnost, a to nejen ve věcech mezinárodní ochrany. Jinými slovy řečeno, Nejvyšší správní soud by mohl odmítnout kasační stížnost pro nepřijatelnost, pokud kasační stížnost nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele. Takové rozhodnutí by však muselo být řádně odůvodněno.

(5) NOVELA ZÁKONA O DANI Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

- Poslanecká sněmovna projednává novelu zákona o dani z nemovitých věcí, která by měla uložit příslušnému správci daně (finančnímu úřadu) povinnost zaslat poplatníkovi daně z nemovitých věcí vyplněné daňové přiznání, a to do 31. 12. roku předcházejícímu příslušnému zdaňovacímu období. Následně by poplatník svým podpisem potvrdil správnost daňového přiznání a doručil jej zpět příslušnému správci daně.

(6) NOVELA TRESTNÍHO ŘÁDU A OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU

- Vláda předložila poslanecké sněmovně novelu trestního řádu a občanského soudního řádu, která navrhuje převést vymáhání soudních pohledávek na celní úřady v rámci kompetencí dělené správy. Napříště by např. peněžité tresty uložené v trestním řízení nebo pořádkové pokuty uložené civilním soudem namísto soudů vymáhaly orgány celní správy.

(7) NOVELA DAŇOVÉHO ŘÁDU A ZÁKONA O ORGANIZACI A PROVÁDĚNÍ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

- Poslanecká sněmovna se bude zabývat novelou daňového řádu a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, která by umožnila učinit podání, žádost nebo jiný úkon týkající se finanční správy nebo sociálního zabezpečení i u místně nepřislušného správce daně nebo orgánu sociálního zabezpečení. Nepříslušný orgán by následně postoupil podání, žádost nebo jiný úkon příslušnému správci daně, resp. orgánu sociálního zabezpečení, a vyzuměl by podatele.

(8) NOVELA ZÁKONA O BANKÁCH

- Ve sbírce zákonů byla vyhlášena novela zákona o bankách, o kterém jsme Vás informovali v monitoru právních předpisů za měsíce září, listopad a prosinec 2019 a leden 2020.
- Navrhovaná právní úprava vytváří podmínky pro vznik tzv. bankovní identity. Bankovní identita představuje jednoduchou a bezplatnou formu přístupu ke službám e-Governmentu i online službám soukromého sektoru pro přibližně 5 milionů občanů, kteří používají internetové bankovníctví.
- Základním pilířem navrhované úpravy je otevření trhu se službami v oblasti elektronické identifikace pro elektronické transakce pro banky a pobočky zahraničních bank, a dále změna fungování národního bodu pro identifikaci a autentizaci (NIA) ve vztahu k bankám a pobočkám zahraničních bank, za účelem efektivního řízení rizik na straně bank a poboček zahraničních bank vstupujících do NIA.
- Zahraniční banky by tak měly disponovat omezeným přístupem do základních registrů (např. základní registr obyvatel, informační systém cizinců, informační systém evidence obyvatel), čímž by se mělo zamezit případům zneužití identity a předcházet legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- Novela nabude účinnosti dne 1. 1. 2021.

(9) NOVELA DAŇOVÉHO ŘÁDU II.

- Poslanecká sněmovna schválila ve 3. čtení novelu daňového řádu, která reaguje na potřeby aplikační praxe, vývoje jiných právních předpisů a judikatury. Zaměřuje se zejména na podporu elektronizace, zpřesnění a zjednodušení kontrolních postupů, revizi sankčního systému a vracení daňového odpočtu.
- Novela například zavádí tzv. daňovou informační stránku, přes kterou bude moci daňový subjekt dálkově získávat informace shromažďované v jeho spise nebo na osobním daňovém účtu a činit podání s využitím vybraných informací, které o něm správce daně zpracovává.
- Novelou se nyní bude zabývat Senát.

(10) NOVELA ZÁKONA O VEŘEJNÝCH REJSTŘÍCÍCH II.

- Vláda se zabývá novelou zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, která by měla stanovit příslušnému správci daně povinnost zajistit zveřejnění řádných, mimořádných a konsolidovaných účetních závěrek zapsaných právnických a fyzických osob ve sbírce listin u příslušného rejstříkového soudu dané osoby.

(11) NOVELA ZÁKONA O DANI Z PŘIDANÉ HODNOTY

- Poslanecká sněmovna bude projednávat novelu zákona o dani z přidané hodnoty, která by měla zkrátit dobu, po které je možné požádat o zrušení registrace plátce daně, a to z 1 roku na 6 měsíců.

(12) ZÁKON O ÚZEMNĚ SPRÁVNÍM ČLENĚNÍ STÁTU

- Ve Sbírce zákonů byl vyhlášen zákon o územně správním členění státu, o kterém jsme Vás informovali v monitoru právních předpisů za měsíc březen a listopad 2019 a leden 2020.
- Zákon odstraňuje dvojí vzájemně nesouladné členění státu. Nově se za územně správní jednotky považují kraje a správní obvody obcí s rozšířenou působností. Prostřednictvím správních obvodů obcí s rozšířenou působností jsou vymezeny okresy. Zároveň se tedy ruší zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.
- Zákon nabude účinnosti dne 1. 1. 2021.

(13) NOVELA ÚSTAVY ČR

- Poslanecká sněmovna schválila ve 3. čtení novelu Ústavy ČR, která by měla rozšířit rozsah ústavních kompetencí Nejvyššího kontrolního úřadu, a to na provádění kontrol hospodaření právnických osob veřejnoprávní povahy, tj. právnických osob s majetkovou účastí státu nebo územních samosprávních celků (obcí a krajů).
- Novelou se nyní bude zabývat Senát.

(B) JUDIKATURA

(1) OCHRANA SPOTŘEBITELE A SMLOUVA O POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB UZAVŘENÁ NA DÁLKU (nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 78/19)

- Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti a zrušil rozsudek okresního soudu, kterým bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel (spotřebitel) si u vedlejší účastnice prostřednictvím e-mailu objednal jazykovou korekturu diplomové práce. Po obdržení zrevidované diplomové práce stěžovatel dospěl k závěru, že korektura nebyla provedena řádně a vady reklamoval. Ačkoliv stěžovateli vedlejší účastnice poskytla slevu, stěžovatel cenu za služby neuhradil a rozhodl se od smlouvy odstoupit. Následně vedlejší účastnice podala žalobu na zaplacení ceny za korekturu. Okresní soud v této věci rozhodl, že stěžovatel nebyl oprávněn odstoupit od smlouvy a žalobě vedlejší účastnice vyhověl.
- Ústavní soud nicméně zdůraznil, že spotřebiteli, jako slabší straně, náleží ve vztazích s podnikateli zvýšená ochrana. Zvláštní ochrana je pak spotřebiteli poskytována v případech, kdy uzavírají smlouvy na dálku (např. prostřednictvím e-mailu). Prodej zboží a poskytování služeb na základě smluv uzavíraných na dálku jsou specifické tím, že spotřebitel nemá před uzavřením smlouvy možnost si ve skutečnosti prohlédnout dané zboží nebo se seznámit s vlastnostmi dané služby. Spotřebitel má v těchto případech právo ve lhůtě 14 dnů od smlouvy odstoupit.

- V případě, kdy podnikatel již poskytne spotřebiteli sjednanou službu nebo mu například dodá digitální obsah dříve, než uplyne lhůta pro odstoupení, nemá spotřebitel právo od smlouvy odstoupit jen za předpokladu, že dal výslovný souhlas s plněním před uplynutím lhůty pro odstoupení a že byl ze strany podnikatele poučen, že po poskytnutí služby nebo dodání digitálního obsahu nebude moci odstoupit od smlouvy.
- V daném případě stěžovatel výslovný souhlas neudělil a nebyl vedlejší účastníci poučen o nemožnosti odstoupit od smlouvy, proto Ústavní soud shledal, že byl oprávněn od smlouvy odstoupit a nebyl povinen hradit cenu za danou službu, byť již byla poskytnuta.

(2) SMLUVNÍ POKUTA VÁZANÁ NA Odstoupení od smlouvy ze strany věřitele (rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 1192/2019)

- Nejvyšší soud ve svém rozsudku uvedl, že je přípustné vznik práva na smluvní pokutu vázat nejen na porušení právní povinnosti, ale také na další právní skutečnost, jako je např. odstoupení od smlouvy věřitelem pro porušení povinnosti dlužníkem.
- Dále Nejvyšší soud uvedl, že se nejedná o inominátní (nepojmenované) ujednání, neboť nevybočuje z definičního vymezení smluvní pokuty v občanském zákoníku.
- Nejvyšší soud se tak odklonil od dosavadních závěrů o absolutní neplatnosti takového ujednání.

(3) FAKTICKÝ PRACOVNÍ POMĚR A PRACOVNÍ ÚRAZ (rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 27 Cdo 445/2018)

- Nejvyšší soud dospěl k závěru, že vykonává-li jednatel společnosti s ručením omezeným pro tuto společnost na základě neplatné pracovní smlouvy práci, jejíž náplň není totožná s výkonem funkce statutárního orgánu, vznikají ohledně této práce vztahy z tzv. faktického pracovního poměru.
- V případě, že při této práci jednatel utrpí úraz, je posuzován jako úraz pracovní a jednatel má právo na náhradu škody.

(4) ZRUŠENÍ ČÁSTI ZÁKONA O ODPOVĚDNOSTI ZA PŘESTUPKY A ŘÍZENÍ O NICH (nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 15/19)

- Městský soud v Praze podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení části ustanovení § 112 odst. 2 věty první zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen **ZOP**), podle kterého se má ohledně určitých aspektů odpovědnosti za přestupky užít ZOP namísto dřívějšího zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen **ZP**).
- Městský soud v Praze navrhl zrušení předmětného ustanovení v souvislosti s jím vedeným řízením o žalobě proti rozhodnutí správních orgánů o přestupku. Žalobci byl ve správním řízení uložen trest zákazu řízení motorových vozidel na dobu jednoho roku a pokuta. Ke spáchání přestupku došlo 24. 2. 2016, tj. předtím, než dne 1. 7. 2017 nabyl účinnosti ZOP.

- Pokud by byl zánik odpovědnosti za přešupek posuzován podle právní úpravy účinné v době spáchání přešupku, tedy ZP (ve znění účinném do 30. 6. 2017), došlo by k zániku odpovědnosti uplynutím dvou let od jeho spáchání, tedy ke dni 24. 2. 2018. Jinými slovy, k promlčení přešupku by došlo ještě předtím, než rozhodnutí o přešupku dne 29. 3. 2018 nabylo právní moci. Naopak pokud by byl posuzován zánik odpovědnosti za přešupek podle ZOP, rozhodnutí by nabylo právní moci předtím, než by došlo k zániku odpovědnosti, a tudíž přešupek by promlčen nebyl.
- Ústavní soud danou část ustanovení týkající se běhu lhůt zrušil, neboť byla v rozporu s vymezením trestnosti ve smyslu čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, a to proto, že směřuje k ústavně nekomfortnímu užití pozdější úpravy trestnosti, která je v neprospěch obviněného.